

James og Stanislaus Joyce – to brødre – Shem og Shaun Af Inger Rønne

Stanislaus Joyce var den første, der indså sin bror James' geni. Hans erindringer – "*My Brother's Keeper: James Joyce's Early Years*" udgivet posthumt i 1958 – giver os et billede af James Joyces karriere og familieliv gennem 22 år.

Selv om Stanislaus senere i livet blev en slags tjener for James, så var han også hans store beundrer. Stanislaus var 3 år yngre end sin bror, tilbød ham og fulgte i hælene på ham overalt.

Om deres far skriver Stanislaus bl.a., at han var ud af en velstående familie i Cork, uddannet på St. Colman's College i Fermoy, inden han begyndte at studere medicin ved Queen's College i Cork. Han havde været en populær og aktiv student, men ikke særlig flittig med studierne, som han forlod uden eksamen i 1870 efter tre års forløb. I midten af 1870'erne drog han til Dublin, hvor han i en kort periode var ansat i the Dublin and Chapelizod Distilling Company. Senere deltog han i politisk arbejde, som førte til ansættelse i the Office of the Collector of Rates. Faderen havde aldrig haft en sygedag. Men selvom han fik en stor familie og mange børn, følte han intet ansvar over for dem. I Dublin fremgik familiens nedtur klart af de skiftende adresser iblandet højlydte krav fra kreditorer på dørtrinnet og truende husværter. Ved de første flytninger behøvedes der to flyttevogne og en fladvogn, men til sidst behøvedes kun fladvognen. I *Ulysses* er Simon Dedalus – der er bygget over faderen – en afdanket figur. Indtil 14-15-års-alderen havde James været en medgørlig og flittig elev, men fra denne alder begyndte han systematisk at studere efter eget valg.

Han gik i skole til kl. 15 og gik derefter op på sit værelse og blev der til kl. 10 om aftenen, hvor han så kom ned i køkkenet for at få lidt at spise. (Moderen til Stephen: "... Lad Dilly lave den kogte ris til dig hver aften efter al din læsning". *Ulysses II*, s.157). Stanislaus havde så "fornøjelsen" af sin fulde fars selskab. Men senere fandt moderen ud af, at Stanislaus kunne studere sammen med James på deres fælles værelse. James slugte bøgerne i en fart, mens Stanislaus var en langsom læser. Det var ikke meget, James kunne huske fra bøgerne, men han kunne gøre god brug af de ting, han huskede fra sin læsning. Hvis James fik fat i en bog, der virkelig gjorde indtryk på ham, forsøgte han at læse så mange som muligt af samme forfatter. Stanislaus følte sig lidt skyldig over sin "dårlige" smag, der bl.a. inkluderede Scott og Dickens, som James ikke kunne udstå. Vanen med at læse sammen fortsatte i Trieste, selvfølgelig ikke alle bøger, men indimellem nogle udenlandske forfattere. James sagde ligeud, at han brugte ham som en slagter bruger sin hvæssesten. "Hvor er din broder? Apothecaries' Hall. Min hvæssesten." *Ulysses I*, s. 251. (Stanislaus havde et job i Apothecaries' Hall, 40 Mary Street, som han forlod i 1904). På grund af den alvorlige økonomiske tilbagegang, Joyce-familien kom ud for i 1890'erne, blev Stanislaus' skolegang ringere end den begavede brors, selv om han tydeligt nok havde gode evner. For ham kunne der ikke blive tale om Clongowes Wood College, som han senere i livet beskrev som "den bedste uddannelse, landet kunne tilbyde en dreng af hans klasse og religion". Og University College i Dublin kom heller ikke på tale. Kun Belvedere, den jesuitiske skole, som Jim også havde gået på, og derefter en uddannelse til revisor. I sine sidste år på Belvedere College begyndte James at samle sine digte i et indbundet stilehæfte, som bar titlen "Moods". Hæftet indeholdt 50-60 originale lyriske digte og cirka et halvt dusin oversættelser fra latin og fransk. Det blev snart efterfulgt af et lignende hæfte med titlen "Shine and Dark", et navn han lånte fra Whitmans linje "Earth of shine and dark mottling the tide of the river". For sjov, men også for at skaffe penge sendte James nogle

af sine produktioner ind til forskellige ugeskrifter, bl.a. til magasinet *Titbits* (bladet som James' egen far og også Leopold Bloom læste). Men mange af artiklerne blev afvist af redaktørerne som "rævekager".

James afprøvede sine teorier på Stanislaus, og Stanislaus' indvendinger hjalp med til at anskueliggøre dem. Stanislaus nedskrev sin brors begavede bemærkninger i en dagbog, men også sine egne, for Stanislaus havde også ambitioner om at skrive. Nogle af noterne i hans dagbog benyttede James sig sandsynligvis senere af i sine bøger. De to brødre må i øvrigt have været nogle underlige modsætninger at se på, når de i dyb samtale eller med et smil på læben travede gennem Dublins gader: Stanislaus kraftigt bygget, af mediumhøjde og muskulær og James høj, tynd og afslappet. Deres manerer var også forskellige: James var uberegnelig, mens Stanislaus var lige så regulær som en person hos den engelske renæssancedramatiker Ben Jonson. Stanislaus fulgte James' intellektuelle føring i de fleste ting, men havde det med nogle gange at gå til yderligheder. Da James koldblodigt bød den katolske kirke farvel, fortsatte Stanislaus hele livet igennem med at provokere den og blev så yderliggående i sit frafald, at James – skønt han sjældent var diplomatisk – foreslog ham at moderere sit oprør lidt af hensyn til familien. James planlagde at blive både læge og forfatter, og i november måned 1902 begyndte han at studere medicin i Paris, men opgav dog hurtigt dette studium for at leve et bohemeliv, fascineret som han var af sceneriet i Paris. I juledagene tog han hjem til Dublin og returnerede til Paris, da han pludselig i april måned 1903 bliver kaldt hjem til sin mors dødsleje. Da James Joyce i 1904 beslutter at forlade Irland med en ung kvinde ved navn Nora Barnacle, som han i øvrigt afslog at gifte sig med, betragtede mange af hans venner og også familien ham for at være en kujon. Stanislaus var ikke helt enig i den bedømmelse og forsvarede standhaftigt James og holdt en korrespondance kørende med ham. Endt op på Berlitz School i byen Pola (et gudsforladt sted og krigshavn i det østrig-ungarske rige) og senere i Trieste, satsede James på, at hans bror ville holde ham à jour med nyheder og emner fra Dublin, og han "lånte" ofte disse førstehåndsoplysninger fra Stanislaus til sine fortællinger.

Brødrene var dog ikke længe adskilt. Stanislaus havde nogle dårligt betalte kontorjob og skrev så bittert om Irland, at James inviterede ham til at komme på besøg i Trieste. Det ville ikke blive så ringe for Stanislaus at "tilbringe vinteren i Trieste", skrev James sorgløst og stillede ham opera og karneval, ristede kastanier og ny vin i udsigt. James var aldrig smålig, når han havde noget at give af, så efter at han havde skrabet penge sammen til rejsen, modtog Stanislaus den besked, han havde længtes efter, tog imod invitationen og pakkede sin kuffert. Han ankom så til Trieste i oktober måned 1905. Næppe var Stanislaus dog installeret, før James spurgte ham, om han havde nogen penge tilbage efter rejsen! Stanislaus havde aldrig været hjemmefra før, og Trieste – dengang i Østrig – må for ham have været verdens ende. Hans eneste bekymring ved emigrationen var, at han overlod sine søskende til et liv alene med deres fordrukne far. Søstrene og broderen Charles i Dublin var knyttet tættere til Stanislaus end til James, der var en fjern skikkelse for de yngste, fordi han havde været meget borte – på universitetet, i Paris og derefter i Trieste. Det evige tema i Joyce-familien var penge til sko, tøj og tænder, så Stanislaus fortsatte med at hjælpe sine søskende økonomisk, så godt han kunne, og det gjorde det bl.a. tydeligt for Nora, at der intet var at komme hjem til Irland efter.

Stanislaus begyndte at spekulere på, om han mon havde båret sig forkert ad. Var han – en ansvarsbevidst mand – kommet til Trieste for kun at blive en fange, der blev flået af to familier? Han kunne slet ikke tænke på selv at gifte sig (og giftede sig da heller ikke de næste tyve år).

Meningen var, at Stanislaus skulle være engelsklærer ligesom James. Det var dog både en blanding af omsorg for broderen, men også for egen vinding skyld, at James havde inviteret ham. Han behøvede Stanislaus både som beundrer og som en kyndig læser af *Stephen Hero* og novellerne. James skaffede Stanislaus en stilling på Berlitz School og fandt et værelse til ham hos familien Canaruttos.

Stanislaus' første breve til familien viser imidlertid, at han led ekstremt af hjemve.

Han var også foruroliget over at opdage James' voldsomme trang til at drikke. Han havde oplevet tilstrækkeligt af drikkeri i Irland til også at skulle tolerere det her i Østrig. Men han udviste en moralsk autoritet over for James og var i stand til med sine stærke muskler at trække ham væk fra de mange barer.

Der opstod imidlertid problemer på Berlitz School. Direktøren stjal af kassen og stak af til udlandet. Den nye chef med det smukke navn Almidano Artifoni (som Joyce brugte i *Ulysses*) skulle føre skolen videre. Og det kunne kun gøres ved at reducere lærerpersonalet i sommermånederne, og enten James eller Stanislaus ville blive arbejdsløse. James følte, at Stanislaus skulle beholde sin nyligt erhvervede stilling, og selv havde han ikke noget imod at skulle flytte. Han kastede sig over stillingsannoncerne ikke kun i Trieste. James fik øje på en lille annonce i en romersk avis, hvor en bank søgte unge mænd med gode sprogkundskaber. Desperat som James var for at få sin roman gjort færdig, besluttede han nu at gøre en radikal forandring. Han ville tage Nora og deres lille søn (født i 1905) med til Rom. Der ville han med en dobbelt så høj løn for færre timer kunne færdiggøre sin bog om en kunstners tilblivelse.

Så Nora og James pakkede og efterlod Stanislaus alene i en fremmed by i udlandet – syv måneder efter at Joyce havde tigget ham om at komme og være ved hans side. Desuden efterlod de sig ubetalte regninger fra bageren, skrædderen og selv fra Francini, deres husvært. Efter at have givet Stanislaus udførlige instrukser om, hvordan han skulle bære sig ad over for alle disse kreditorer, lovede James at sende bud efter ham, hvis alt gik godt i Rom.

James var imidlertid frustreret over, at der ikke blev tid til at digte i Rom. Han tumlede hele tiden med tanken om at skrive en bog med titlen *Ulysses*, som skulle handle om en mand, der havde samlet ham op og sørget for, at han kom hjem efter en druktaften i 1904 – folk mente manden var jøde. I Rom fik de ingen nære venner. James' arbejdstid i banken, der var meget længere end ventet – fra 8.30 om morgenen til 7.30 om aftenen – ødelagde hele ideen med at flytte til Rom, og de havde stadig væk ingen penge.

Da James fik sin løn udbetalt månedsvis bagud, var de i gæld fra starten, og de kom aldrig à jour med de ekstra udgifter ved rejsen og indflytningen. Så da han ikke kunne lide byen, returnerede familien til Trieste i 1907, hvor James igen blev trukket væk fra barer af Stanislaus.

I januar 1904 havde James skrevet en let tilsløret fortælling om sit eget liv. Nogle mennesker, han kendte, havde startet et litterært tidsskrift, og Joyce ville gerne bidrage.

Stanislaus foreslog navnet på novellen: *Et portræt af kunstneren som ungt menneske*.

Men fortællingen var alt for åbenhjertig til, at redaktørerne ville have noget med den at gøre. Novellen blev imidlertid begyndelsen på et af James' store litterære projekter, og snart efter begyndte han at skrive det, som skulle blive en lang roman om en digters opvækst og gennembrud. For første gang fik James nu over for sig selv bevist den evne og vilje han havde – og som han havde hele livet – til at koncentrere sig om det, han anså som virkelig vigtigt. *Dubliners* skildrer forholdene mellem forældre og børn og mellem ægtefæller. *Portrættet* handler om familiebandene, som hovedpersonen Stephen vil frigøre sig fra. I *Ulysses* fortsætter fortællingen om den unge digter og hans familie, og i de epi-

soder, hvor Bloom er hovedperson, får vi ingen mulighed for at glemme det mærkelige forhold mellem ham og Molly. *Finnegans Wake* handler om en families historie, og i denne bog tager James brødreforholdet op. Han bruger opfattelsen af sig selv i forhold til broderen som materiale til en stor diskussion af to forskellige mennesketyper. *Shem* er kunstneren – opfindsom, grublende og samtidig afslappet. *Shaun* er bedsteborgeren – alvorlig og konventionel. Da James senere reviderede *Finnegans Wake*, trak han på sine erfaringer med broderen i fortællingen om den dovne græshoppe og den flittige myre, de evigt rivaliserende tvillingesønner, Jim the Penman og Sean the Postman, som henholdsvis en svindlende skribent og et udbringende postbud, og som svarer til de roller, brødrene James og Stanislaus havde i forhold til hinanden i hvert fald set fra James' side. Stanislaus beklagede sig højlydt over denne rollefordeling og mente, at han havde stor andel i broderens skriverier. Det havde han også; flere af novellerne i *Dubliners* er skrevet ud fra hændelser i Stanislaus' liv, som James udnyttede, bl.a. ved at kigge i Stanislaus' dagbog. Stanislaus forsøgte at opmuntre sin bror og hjalp ham med penge. Han var lidt af en fange i sit forhold til James, som han anså for at være et geni, men han følte, han havde pligt til at hjælpe. Han opmuntrede James, når han fik afslag fra forlæggere, som de næsten gjorde uafbrudt i årene fra 1905 til 1914. Det var også ham, der ordnede rækkefølgen i digtene *Chamber Music* og fandt på titlen. I 1907 fandt James pludselig på, at digtene var dårlige og ville telegrafere til forlæggeren om ikke at udsende dem. Stanislaus vandrede frem og tilbage med ham foran posthuset i Trieste og diskuterede med ham, og til slut blev James overbevist om, at digtene skulle udgives, idet det ville hjælpe ham til at publicere andre bøger. Kontrasten i deres opfattelse var typisk: Stanislaus' bedømmelse var fornuftig i praktisk henseende, men James havde ret i, at *Chamber Music* virkede svag sammenlignet med hans andre arbejder.

Stanislaus og James skændtes ofte, men var samtidig hinanden stærkt forbundne. De underviste begge (James havde fået sit job tilbage) på Berlitz School. Stanislaus var præcis og samvittighedsfuld i sin gerning, mens James konstant kom for sent til sine timer og begyndte efter en kort staveøvelse at konversere om alt muligt andet, og det endte gerne med, at lærer og elev sammen sang en irsk sang, hvorefter James gled ned ad gelænderet og forduftede.

To af deres søstre kom til Trieste, Eva i oktober måned 1909 (returnerede til Dublin i 1911) og Eileen i januar 1910 (hun giftede sig senere med en tjekkisk bankmand). I Trieste havde James og Stanislaus etableret en slags Joyce-kollektiv. Men der var altid skænderier om penge. Stanislaus boede i sit eget værelse i via Nuova, men spiste sammen med de andre og betalte for kosten – mere end sin andel for at støtte sine søstre. Men når han kom derhen om aftenen, opdagede han, at de andre allerede havde spist og var gået ud, så han måtte spise alene. Han følte sig afvist og udnyttet som forsørger nu af to familier.

James var digter hele sit liv, men i perioden 1904-1914 ernærede han sig stort set som lærer. Sommeren 1912 blev lidt af et vendepunkt for James, da han begyndte at holde forelæsninger på Università Popolare Triestina. Men der skete det, at James kom til at bruge og forbruge Stanislaus gennem flere år. Selv om brødrene var oprigtigt glade for hinanden, så James ikke, hvor skævt forholdet mellem dem var.

I august 1914 brød Første Verdenskrig ud – det østrig-ungarske og det tyske kejserrige mod de allierede, hvortil Italien hørte. Trieste (under østrig-ungarsk kontrol) var blevet en væbnet militærlejr. Pladserne myldrede med soldater og genlød af den kejserlige Habsburghymne, hvad der vakte en dump vrede hos den del af befolkningen, der sympatiserede med Italien. Stanislaus var en bramfri irredentist – dvs. han gik ind for Triestes

forening med Italien. Han udtalte sig med hensynsløs åbenhed imod det østrigske imperium og det vatikanske imperium. Var ikke forsigtig, og hans åbenhjertige bemærkninger tiltrak myndighedernes bevågenhed.

Stanislaus havde ikke øje for det og blev arresteret i januar måned 1915 og sendt til en østrigsk forvaringsanstalt resten af krigen.

James håbede at kunne blive i Trieste, selv om handelsskolen var lukket, og mange af hans privatelever var med i krigen eller var holdt op med timerne. De østrigske myndigheder lod James få lov til at blive i Trieste, men da italienerne i maj 1915 erklærede krig mod Østrig, måtte byen delvis evakueres, og alle udlændinge blev betragtet som suspekte. Det var nødvendigt at rejse væk. James og Nora holdt ud indtil august. Den amerikanske konsul gjorde sig store anstrengelser og hjalp James med at undgå internering – og som tak fik konsulen et signeret eksemplar af *Dubliners*. Også takket være James' fashionable privatelever fik han frit lejde til den schweiziske grænse mod at give sit æresord på, at han ville forblive neutral. De efterlod deres møbler og bøger i Trieste og startede så i juni måned mod Schweiz, hvor de slog sig ned i Zürich. De boede i møblerede lejligheder, da de havde til hensigt at returnere til Trieste efter krigens afslutning. De fortsatte med at tale italiensk inden for familiens rammer (med sønnen Giorgio født i 1905 og datteren Lucia født i 1907). Familien James Joyce vender tilbage til Trieste i 1919 og samtidig med, at han underviser i engelsk på en handelsskole, arbejder han hårdt på *Ulysses*.

Stanislaus blev løsladt fra interneringen og returnerede til Trieste, hvor han midlertidigt kom til at bo hos søsteren Eileen og hendes mand. Han fandt hurtigt nogle privatelever og var ikke interesseret i at blive for tæt knyttet til James. Han var skuffet over James' utaknemlighed og også over, at *Dubliners* ikke var blevet dedikeret til ham, som James oprindeligt havde lovet.

I 1920 mødtes James med Ezra Pound, og Pound overtalte James til at slå sig ned i Paris for at promovere udgivelsen af sine arbejder. Så i juni måned drager James Joyce med familien til Paris, hvor han et par dage efter mødes med Sylvia Beach om udgivelsen af *Ulysses* i Paris.

Brødrene mødtes kun tre gange efter 1920. Disse sidste møder var ret chokerende for Stanislaus. James arbejdede på *Finnegans Wake*, men Stanislaus fandt James temmelig selvcentreret og utilnærmelig, omgivet som han var af tilbedere, og han drak mere end nogensinde. Stanislaus havde ikke helhjertet brudt sig om nogen af hans bøger. *Ulysses* (som udkom på James' fødselsdag den 2. februar 1922) forekom ham først og fremmest at være forsættigt nedsættende om livet og manglede nogle af de fredfyldte øjeblikke, som han huskede fra livet i Dublin. Men som årene gik, så han mere og mere humanitet i den og roste den. *Finnegans Wake* (som James begyndte på i 1923) følte Stanislaus imidlertid var en sørgelig konsekvens af overødsel smiger til James i Paris og skrev indtrængende til ham om at opgive dette værk og i stedet skrive noget af større værdi.

I Paris (hvor han blev i 20 år) var James omgivet af konkurrence. Den amerikanske digter Gertrude Stein (1874-1946) stod centralt i en cirkel, hvor både litterater og billedkunstnere kom. I modsætning til James, som kunne være reserveret over for dem, han ikke kendte så godt, holdt hun åbent hus. Picasso og andre malere såvel som mange yngre digtere kom til hendes selskaber, hvor hun aldrig lagde skjul på sin modvilje mod James. I en anden gruppe befandt sig Henry Miller (1891-1980), som heller ikke regnede Joyce for det store sus. Miller kaldte ham "death-eater", mens han hyldede den amerikanske digter Walt Whitman (1819-1891) som "life-giver". I årene før Anden Verdenskrig reagerede James stærkt på nyhederne om jødeforfølgelserne i Tyskland, og han fulgte det op med

handling. Da den østrigske digter Hermann Broch (1886-1951) måtte flygte fra sit hjemland i 1938, hjalp James ham til England. Og mere end et dusin andre flygtninge blev også genstand for James Joyces omsorg. Han talte deres sag i det franske udenrigsministerium, og i nogle tilfælde hjalp han til med opholdstilladelser i andre lande. Han fik imidlertid aksemagternes politik at mærke også i sin egen familie. Stanislaus fik større og større vanskeligheder i Trieste, der efter Første Verdenskrig var blevet italiensk. Den fascistiske regering i Rom så ikke med velvilje på britiske statsborgere, der underviste i engelsk i Italien, og Stanislaus havde svært ved at styre sine udtalelser mod Mussolinis regime. Allerede i 1936 havde han fået et officielt brev om, at han ville blive udvist af landet – en ironisk udvikling i betragtning af, at han havde betalt for sin troskab mod Italien under Første Verdenskrig med fire år i en østrigsk fangelejr, fordi han talte italienernes sag i Trieste. Han tog til Rom for at anke sin sag, og resultatet blev, at han kunne blive i Italien, men ikke undervise inden for det offentlige. Altså blev han afskediget fra sin stilling ved universitetet i Trieste.

På deres vej hjem fra en ferietur i København i 1936 stoppede James og Nora op i Bonn for at besøge ægteparret Wilhelm og Grete Herz (deres svigerdatter Helens tyske slægtninge), der konstaterede, at James' syn nu var så dårligt, at Nora måtte skære maden ud for ham. Kort tid efter dette besøg besluttede ægteparret Herz imidlertid, at de ikke længere ville blive i Hitlers Tyskland og flyttede til St. Gallen i Schweiz, øst for Zürich. Derfor blev det dem, Joyce henvendte sig til for at hjælpe Stanislaus, som var blevet offer for fascismens udbredelse i Italien.

Stanislaus var bitter over den måde, livet havde behandlet ham på. Han rejste imidlertid til Zürich på sin brors opfordring, hvor James hjalp med at finde en stilling til ham i en afsides liggende skole i Zugerberg.

Men da det kom til stykket, var den stilling, Stanislaus fik tilbudt i Schweiz, så lidt interessant for ham, at han vendte tilbage til Italien.

Da Anden Verdenskrig begyndte, og James hørte, at Stanislaus som udenlandsk fjende nærmest var blevet tvangsforflyttet til Firenze, sendte han ham straks et brev med navne på nogle af sine italienske venner, som måske kunne hjælpe ham. Stanislaus, som i 1927 havde giftet sig med en af sine studenter, Nelly Lichtensteiger, kom til at tilbringe Anden Verdenskrig i Firenze under vanskelige forhold.

Da *Finnegans Wake* blev udgivet i 1939, tilbød James sin bror et eksemplar, men Stanislaus afslog. De fortsatte imidlertid deres korrespondance, og det var rammende, at James' sidste note til nogen overhovedet – skrevet 5 dage før han døde i Zürich i 1941 – var stilet til Stanislaus. Det kølige forhold ophævedes ved James' død, og Stanislaus Joyce gjorde sig selv til vogter af sin brors renommé. Men nyheden om broderens død gjorde Stanislaus psykisk syg, og han fortrød, han ikke havde accepteret den sidst tilbudte gave.

Stanislaus eneste søn – født året efter broderens død – fik navnet James efter broderen. Stanislaus skrev ud fra en god hukommelse og fra den dagbog, som han trofast førte gennem hele sit liv.

Stanislaus' eksil fra Irland var meget hårdere end James'. I 49 år besøgte han ikke et engelsktalende land, mens hans bror gjorde en række rejser til Irland og England. Men i sommeren 1954 besluttede Stanislaus Joyce sig til at rejse til England og måske også til Irland. For ikke at spilde sine penge arrangerede han at rejse til London som guide for en gruppe studenter fra Trieste. De rejste billigst muligt og opholdt sig i tog og skib over halvanden dag. Hans helbred var tilsyneladende godt, men alle disse anstrengelser var for meget for hans hjerte. Dog afslog han stædigt at få fastslået en diagnose for sit hjerte-

besvær og henvendte sig til forskellige læger i håb om at finde én, der var enig med ham i, at ubehaget ikke betød noget.

Det var også meningen, Stanislaus skulle besøge Dublin, men han besluttede sig for ikke at tage dertil. En af årsagerne var, at han følte, at hans bror aldrig blev respekteret i Irland. Han vendte tilbage til Trieste og fandt sin tilstand mere alvorlig, end han ville indrømme. Han besøgte forskellige læger og fik ordineret noget medicin, men klagede over, at den gjorde ham mere dårlig, og med en karakteristisk vidtstrakt gestus forsagede han derfor medicinen.

Den dag, Stanislaus døde, var 16. juni 1955, *BLOOMSDAY*, dagen hans broder havde gjort berømt. Skæbnen hjalp med til at binde brødrene sammen i døden, som de havde været bundet sammen i livet.

Bogen, Stanislaus efterlod, afslører hans gode egenskaber.

Stanislaus virkeliggjorde – ganske vist posthumt – sin drøm om at blive anerkendt som forfatter. *My Brother's Keeper* blev udgivet med en introduktion og noter af Rich. Ellmann og med et forord af T. S. Eliot i 1958, hvor Eliot bl.a. skriver: "Possessed as he was by the subject of his memoir, Stanislaus Joyce, under the exasperation of this thorn in his flesh, became himself a writer, and the author of this one book which is worthy to occupy a permanent place on the bookshelf beside the works of his brother."

Det er også uomtvisteligt, at Stanislaus fik sin belønning og sin hævn på den anden side af graven.

Cornell University, Ithaca, N.Y. (Cornell Joyce Collection) blev i 1956 kontaktet af en europæisk forbindelse i Europa, der repræsenterede Stanislaus Joyces enke. Hun var i besiddelse af en stor samling af James Joyces manuskripter og breve og var ivrig efter at sælge dem for \$30,000 (1956-dollars). Det var mere end Nora i sin enkestand nogen sinde opnåede i indtægt af James Joyces bøger.

Med salget af brevene til Cornell havde postbudet Shaun gjort sit arbejde.

Kilder:

Stanislaus Joyce: *My Brother's Keeper: James Joyce's Early Years*, New York, The Viking Press 1958.

Brenda Maddox: *NORA*, en bog om Nora og James Joyce, Gyldendal, København 1991.

Bjørn Tysdahl: *James Joyce Liv og diktning*, Cappelens Forlag, Oslo 2003.

Richard Ellmann: *James Joyce*, Oxford University Press, New York 1982.

The Princess Grace Irish Library Monaco, (www.pgil-eirdata.org/html/index.htm)

James Joyce: *Ulysses*, Gyldendal 1990.

James Joyce: *Stephen Hero*, Jonathan Cape, Thirty Bedford Square London 1946.

Don Gifford: *Ulysses Annotated*, University of California Press, Berkeley 1988.

Den foreløbige James Joyce Encyklopædi, Roskilde Bogcafé, 1998.